

RESPECT-protocol

Prinsentuin Oudenbosch

Inleiding

Dit is het RESPECT-protocol van Prinsentuin Oudenbosch. Enerzijds bevat het richtlijnen bij geconstateerd pestgedrag, anderzijds staan er ook voorwaarden en activiteiten in die pesten kunnen voorkomen.

In onze schoolgids staat het volgende vermeld:

“Prinsentuin Oudenbosch stelt zich ten doel:

Onderwijs gaat over kinderen op weg naar volwassenheid. Prinsentuin Oudenbosch kiest daarbij nadrukkelijk voor een persoonlijke benadering. Elke leerling krijgt de aandacht die het vraagt. Respect voor elkaar en voor de omgeving, zijn daarbij erg belangrijk. Alleen zo kan er sprake zijn van een veilige omgeving waarin kinderen en medewerkers met plezier kunnen en willen werken.

Dit impliceert dat van de school een actieve houding mag worden verwacht in de voorkoming en aanpak van pestgedrag.

Dit protocol is erop gericht om personeel, leerlingen en ouders op de hoogte te brengen van alles wat de school wil doen om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te scheppen.

Wij zullen te allen tijde rekening houden met de privacy van de zowel de pestende- als de gepeste leerling. Daarom zullen wij noodzakelijke interventies en eventuele sancties alleen delen met de ouder(s) van de leerling en niet met derden.

Jessica van den Oetelaar
Michiel Rademakers
Coördinatoren ondersteuning
Oudenbosch, augustus 2019

1. Algemene informatie met betrekking tot pesten

Wat is het verschil tussen pesten en plagen?

Er zijn twee verschillen tussen pesten en plagen:

1. Bij pesten gaat het om het herhaaldelijk en langdurig karakter van negatieve handelingen. *Plagen is een vorm van incidenteel of spontaan onbesuisd negatief gedrag.*
2. Bij pesten is er sprake van een verstoord machtsevenwicht, een ongelijke machtsrelatie. Degene die blootgesteld is aan de negatieve handelingen heeft moeite om zichzelf te kunnen verdedigen en is relatief hulpeloos tegenover de persoon of de personen die hem treiteren.

Een klimaat waarin gepest wordt, tast iedereen aan. In een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen slachtoffer worden. Pestgedrag moet dan ook door iedereen serieus worden genomen. Het lastige is dat veel pestgedrag zich in het verborgene afspeelt, zodat het moeilijk is om er grip op te krijgen. Zelfs als het pestgedrag wordt opgemerkt, weten leerkrachten en anderen niet altijd hoe ze ermee om kunnen gaan.

Leerkrachten en onderwijsondersteunend personeel hebben echter een taak (samen met de ouders en de leerlingen zelf) bij het tegengaan van pesten.

Leerlingen moeten weten dat ze hulp kunnen krijgen van volwassenen in de school en hierom durven vragen. Leerlingen krijgen vanaf leerjaar 1 begeleiding in het stellen van een hulvraag aan een volwassenen. Volwassenen dienen oog te hebben voor de signalen van leerlingen. Ze dienen interesse te tonen en te luisteren naar wat de leerlingen te vertellen hebben. Voor mentoren betekent het dat ze groepsgesprekken houden, aandacht hebben voor de groeps sfeer en het functioneren van individuele leerlingen in de groep. Ze maken afspraken met de klas en zorgen ervoor dat deze afspraken nagekomen worden.

Hoe wordt er gepest?

Verbaal:	Vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken gemene briefjes en digitale pestberichten.
Non-verbaal	Vuil aankijken, middelvinger opsteken en driegende handgebaren.
Cyberpesten:	Omdat deze vorm van pesten door de enorme toename van het gebruik van sociale media ernstig is toegenomen, wordt dit apart besproken in hoofdstuk 4.
Fysiek:	Trekken aan kleding, duwen en trekken, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken, wapens gebruiken.
Achtervolgen:	Opjagen en achterna lopen, in de val laten lopen, klem zetten of rijden, opsluiten.
Uitsluiting:	Doodzwijgen en negeren. Uitsluiten bij activiteiten en feesten.
Stelen en vernielen:	Afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen.
Afpersing:	Dwingen om geld of spullen af te geven en afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

Mogelijke signalen van gepest worden

- Niet meer naar school willen.
- Niet meer over school vertellen thuis.
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden.
- Slechtere resultaten op school dan vroeger.
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen.
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben.
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen.
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben.
- De verjaardag niet willen vieren.
- Niet buiten willen spelen.
- Niet alleen een boodschap durven doen.
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan.
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen.
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn.
- Zelf blessures veroorzaken om niet naar school te hoeven.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn (of lijken) populair, maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere kinderen mee, want wie meedoet, loopt zelf minder kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig, want het slachtoffer "vraagt er immers om" gepest te worden. Pestgedrag kan een aantal dieper liggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie.
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau).
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid).

2. Preventief handelen

De mentor speelt een belangrijke rol in het tot stand brengen van een veilig klassenklimaat vanaf de allereerste kennismaking.

In leerjaar 1 is dat vanaf de eerste schooldag. Tijdens de introductiedagen bij de start van het schooljaar is er een uitgebreid programma waarin de kinderen elkaar leren kennen. De nadruk ligt op sociaal veilig klimaat. Er wordt aandacht besteed aan de vaardigheid van het luisteren naar elkaar, het samenwerken, het geven en ontvangen van feedback. Door middel van het formuleren van positief gestelde vragen geeft de klas duidelijkheid over hoe ze met elkaar om willen gaan. Vragen zoals 'Hoe ziet een leuke klas eruit?' of 'Hoe wil je zelf behandeld worden?' Kern van deze regels is het begrip *respect*. De regels worden positief geformuleerd:

- We luisteren naar elkaar.
- We laten elkaar uitspreken.
- We blijven van elkaar af.
- We blijven van elkaars spullen af.
- We sluiten niemand buiten.
- We lossen ruzies op door met elkaar te praten.
- Als we vertellen dat iemand gepest wordt, is dat geen klikken.
- Iedereen kan zichzelf zijn.
- Iedereen laat duidelijk blijken dat hij /zij iets niet wil.
- Als iemand duidelijk maakt dat hij / zij iets niet wil, stoppen we.
- We houden ons aan de regels.

De klas bespreekt wat plagen en pesten is en spreekt af dat degene die het ondergaat bepaalt of het om plagen of pesten gaat. Logischerwijs worden er ook consequenties afgesproken wanneer een klasgenoot zich niet aan de zelfopgelegde regels houdt. Na de introductie wordt in de wekelijkse mentoruren verder aandacht besteed aan het sociale klimaat door middel van o.a. klassengesprekken, gezamenlijke opdrachten, etc. Tijdens de introductie of in één van de eerste mentorlessen (in onder én bovenbouw) worden de regels nog een keer besproken, zodat ze voor iedereen weer duidelijk zijn. Eventueel worden nieuwe regels toegevoegd. Ook zouden leerlingen die gepest zijn, uitgenodigd kunnen worden om over hun ervaringen te vertellen.

De mentor bespreekt, dus ook in de leerjaren 2 t/m 4 met de leerlingen de algemene afspraken en regels in de klas en op school als normaal gebruikelijk aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle leerjaren van de school. De afspraken uit het RESPECT protocol worden expliciet besproken evenals de schoolregels. Tijdens de lessen wordt aandacht besteed aan pesten met behulp van een anti-pest (veranderen in respect)programma wat door de coördinatoren ondersteuning is besproken met mentoren.

Lessen sociale & motorische vaardigheden voor alle leerlingen uit klas 1.

In het eerste leerjaar volgen alle leerlingen lessen sociale & motorische vaardigheden. Tijdens deze lessen wordt gewerkt aan een sociaal veilig klimaat binnen de klas en zo ook binnen de school. Het hoofddoel van de lessen is werken aan zelfvertrouwen, sociale vaardigheden en fysieke, mentale en verbale weerbaarheid. Vaak worden de lessen gegeven in de gymzaal, zodat realistische situaties kunnen worden gespeeld en besproken. De lessen worden uitsluitend gegeven door gecertificeerde docenten.

De leerlingenraad

De leerlingenraad wordt actief betrokken bij het creëren van een veilig schoolklimaat. Zo presenteren zij in samenwerking met de coördinator ondersteuning aan alle eerstejaars leerlingen jaarlijks ons RESPECT protocol met de daarbij horende normen en waarden.

Tumult

De mentoren van leerjaar 1 maken gebruik van het lesprogramma Tumult om tijdens de mentorlessen te werken aan sociale vaardigheden, veiligheid en acceptatie.

De school organiseert regelmatig, minimaal eenmaal in de drie jaar, studiedagen/workshops voor een groep /het gehele personeel, waarin het pesten centraal staat.

“Het voorkomen van pesten is een inspanningsverplichting en geen resultaatsverbintenis.”

3. Er wordt gepest. Wat nu?

Wanneer een leerling het gevoel heeft dat hij /zij gepest wordt, wordt de onderstaande stappenlijst gevolgd:

1. De leerling/ouders/medeleerlingen of collega's melden het pestgedrag bij de mentor.
2. De mentor gaat in gesprek met de gepeste leerling en bespreekt plan van aanpak. Tevens wordt samen met leerling besproken hoe hij/zij kan handelen bij pestgedrag. De leerling vult de gesprekshandleiding in.
3. De mentor gaat vervolgens in gesprek met de pester(s). In dit gesprek wordt de impact van het pestgedrag op de gepeste belicht. De leerling vult de gesprekshandleiding in.
4. Ouders van beide partijen worden geïnformeerd.
5. Mentor arrangeert een gesprek met pester(s) en gepeste onder leiding van mentor. Hierin wordt uitgesproken wat van beide partijen verwacht wordt.

Wanneer het pesten niet stopt:

6. Mentor informeert de leerjaarcoördinator.
7. Indien mogelijk gaat mentor aan de slag met punten uit gesprek met leerjaarcoördinator en coördinatoren ondersteuning.
8. Mentor onderhoudt contact met de coördinatoren ondersteuning en de leerjaarcoördinator.
9. De mentor kijkt met de gepeste en zijn/haar ouders of hij/zij gebaat is met een training op het gebied van assertiviteit/weerbaarheid/sociale vaardigheid.
10. Leerjaarcoördinator en mentor gaan in gesprek met pester(s) en leggen eventuele sanctie(s) op.
11. Leerjaarcoördinator en/of mentor informeren ouders van de gepeste leerling.
12. School gaat met ouders van pester(s) in gesprek. In dit gesprek wordt het beleid van school uitgelegd en wordt ouders gevraagd achter het beleid van school te gaan staan. Ook wordt medewerking van de ouders gevraagd bij het thuis bespreken van het pestgedrag.

Wanneer geen verbetering optreedt:

13. Indien het gedrag niet verbetert, kan er een verwijzing plaatsvinden door de coördinatoren ondersteuning naar externe hulpverlening (via het Ondersteunings Team)
14. Wanneer al bovenstaande maatregelen niet het gewenste effect hebben zal door het Management Team passende maatregelen genomen worden jegens de pester om op die manier het gevoel van welbevinden van de gepeste leerling te verbeteren.

Wanneer het pesten buiten schooltijden plaatsvindt, zal de school een meer terughoudende rol bekleden en meer verantwoordelijkheid bij de ouders van de pester en gepeste leerling leggen. Dit kan betekenen dat de school de ouders van de gepeste leerling adviseert om aangifte te doen. Wel zal school in alle gevallen een gesprek met de pester en gepeste leerling aangaan zoals in stap 1 t/m 6 besproken.

Wie doet wat:

Alle medewerkers:

- Nemen bij signalen van pestgedrag contact op met de mentor.
- Nemen deel aan voorlichtingen op school over pesten

Mentor:

Preventief:

- Aandacht schenken aan het onderwerp pesten in de mentorklas met behulp van herstel programma. Zie ook bijlage 3.

Curatief:

- Gaat in gesprek met pester(s) en gepeste leerling.
- Informeert leerjaarcoördinator.
- Informeert ouders van pester(s) en gepeste leerling.
- Informeert coördinatoren ondersteuning.
- Onderhoudt contact met ouders pester(s) en gepeste leerling over aanpak en voortgang.

Leerjaar coördinator:

- Gaat met mentor in gesprek met pester wanneer het gedrag ondanks gesprek met mentor niet stopt.
- Overlegt met de mentor over eventuele sancties.
- Overlegt met de mentor wie ouders informeert.
- Wanneer geen enkele maatregel effectief is, kan het Management Team een sanctie opgelegd worden die verstrekkende gevolgen heeft, zoals schorsing.

Coördinatoren ondersteuning:

- Verantwoordelijkheid dragen voor het RESPECT protocol en het herstel programma binnen de school.
- Beantwoorden hulpvragen van mentoren.
- Gaan na een hulpvraag van mentor mogelijk in gesprek met gepeste of pestende leerlingen.
- Sluit wekelijks aan bij het Ondersteunings Team en is aanwezig tijdens het Multidisciplinair Ondersteunings Team.
- Houden contact met de leerplichtambtenaren en de schoolarts.

4. DIGITAAL PESTEN

Waar ligt de verantwoordelijkheid bij digitaal pesten?

De school, de ouders of verzorgers en de leerlingen hebben hier een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het is bij digitaal pesten namelijk niet eenvoudig een duidelijke grens te trekken tussen thuis en school. Uiteraard is het van belang dat ouders hun verantwoordelijkheid nemen en met hun kind over diens gedrag op internet praten. Een vervelende situatie in de klas kan thuis via WhatsApp of Facebook in pesterij ontaarden. Omgekeerd kan het voorkomen dat een leerling afwezig is, omdat hij thuis via de mail bedreigingen van klasgenoten heeft ontvangen. Het komt voor dat WhatsApp-ruzies op het schoolplein worden uitgevochten. Dan ligt er een verantwoordelijkheid bij de school. Het digitaal pesten wordt op school soms eerder gesignaleerd dan thuis. Bovendien zitten de (digitale) pesters veelal op dezelfde school als hun slachtoffer. Digitaal pesten is daarmee een probleem dat, in samenwerking met ouders, wel degelijk vanuit school moet worden aangepakt.

Is digitaal pesten strafbaar?

Er zijn verschillende vormen van digitaal pesten die strafbaar zijn. Leerlingen realiseren zich dat vaak niet.

Aangifte

Bij strafbare feiten kan er aangifte worden gedaan. Voor strafrechtelijke vervolging is er bewijs nodig. Om van het digitaal pesten bewijzen te verzamelen, zijn bijvoorbeeld chat-logs te gebruiken. Ook een schermafbeeld van een webpagina kan bewijs zijn. Bij minderjarige kinderen doen de ouders aangifte.

Melding

Als er geen aangifte gedaan kan worden, kan er ook een melding gedaan worden. De politie is dan toch op de hoogte van de feiten. De politie kan op deze wijze feiten verzamelen over een pester.

Vormen van digitaal pesten:

Beledigen via sms, mail of chat

Via sms, mail of chat kun je elkaar vervelende boodschappen sturen. Dat gebeurt vaak anoniem of onder een verzonden naam.

Misleiden via internet of mobieltje

Iemand kan zich voordoen als iemand anders, door bijvoorbeeld een nepprofiel aan te maken in een chatprogramma. Omdat je elkaar niet ziet, geloof je al snel dat degene aan de andere kant ook echt degene is die hij of zij zegt dat hij of zij is. En als je je herkenbaarheid uitschakelt op je mobieltje, zie je niet wie jou belt. Je kunt ook in een tekstberichtje verbergen wie je echt bent.

Bedreigen via internet of mobieltje

Omdat je kunt verbergen wie je echt bent in het contact via internet of mobieltje, kun je iemand gemakkelijk bedreigen.

Roddelen via internet

In het contact via internet kan gemakkelijk geroddeld worden. Bijvoorbeeld via mail of chat. Degene over wie geroddeld wordt, wordt gewoon niet uitgenodigd voor het gesprek.

Inbreken in iemands mailbox of chatprogramma

Door achter iemands wachtwoorden te komen, kun je in zijn of haar mailbox komen of je in een chatprogramma voordoen als die persoon. Je kunt dan uit naam van die persoon vervelende berichtjes rondsturen naar zijn of haar contactpersonen.

Wachtwoord veranderen

Als je achter iemands wachtwoord kunt komen, kun je het wachtwoord ook veranderen. En dan kan de ander niet meer bij zijn of haar eigen mail of chataccount.

Wachtwoorden stelen en misbruiken

Foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen

Met je mobieltje kun je ongemerkt foto's maken. Met een webcam kan dit ook. Deze foto's kunnen heel persoonlijk en soms ook heel gênant zijn. Door ze op internet te plaatsen, kunnen veel mensen deze foto's ook bekijken. Vaak worden ze ook nog bewerkt om degene op de foto nog belachelijker te maken. Foto's die op internet verschijnen, zijn heel moeilijk te verwijderen, omdat ze overal weer op kunnen duiken.

Privé gegevens op een site plaatsen

Het op een site zetten van iemands privé gegevens, kan ervoor zorgen dat deze persoon lastig wordt gevallen door vreemden. Iemand kan ook belachelijk gemaakt worden, door deze gegevens op compromitterende sites te zetten.

Virussen sturen

Door virussen naar iemands computer te sturen, zorg je ervoor dat die computer crasht.

Stalking (wet belaging)

Belaging of stalking is in Nederland bij wet verboden. Dit is het stelselmatig lastigvallen van een persoon door die persoon te achtervolgen, steeds op hinderlijke wijze contact op te nemen en soms ook te bedreigen met het oogmerk die ander te dwingen iets te doen, niet te doen ofte dulden dan wel vrees aan te jagen. Artikel 285b. Bijvoorbeeld iemand die een leerling steeds lastig valt door het sturen van berichtjes of e-mail. Mogelijke straf: geldboete of gevangenisstraf.

Blootfoto's (wet kinderporno)

Het op internet zetten van blootfoto's van minderjarige leerlingen valt onder de wet op de kinderporno. Het maken en het verspreiden is strafbaar. Ook de personen die ze doorsturen zijn dus strafbaar. Artikel 240b.

Hacken (wet computercriminaliteit 1993)

Hacken is niets meer of minder dan inbreken op de computer van een ander. Vervolgens kan de inbreker allerlei instellingen aanpassen of gegevens stelen. Hacken is een strafbaar feit.

Happy slapping

Happy slapping is het uitlokken of veroorzaken van geweld, deze acties opnemen en vervolgens deze op internet zetten.

Hoe kun je digitaal pesten proberen te voorkomen?

Leerlingen bewust maken van de gevaren op internet, de effecten van digitaal pesten en de strafbare feiten. Dit kan door het inschakelen van externe deskundigen, zoals bijv. Bureau Halt.

Laat leerlingen het Diploma Veilig Internet behalen, zie de website www.iksurfveilig.nl

Afspraken maken over internetgedrag en samen met de leerlingen regels maken.

Pesten bespreekbaar maken in de klas en leerlingen elkaar daarop laten aanspreken.

Schoolreglement aanpassen. Bijvoorbeeld: "het maken van opnames van medeleerlingen en leerkrachten zonder toestemming kan leiden tot schorsing/verwijdering/disciplinaire maatregelen".

Opleiden van medewerkers in de school (ook onderwijsondersteunend personeel) is noodzakelijk.

Een studiemiddag zorgt dat medewerkers up to date met hun kennis zijn.

Ouders informeren door een ouderavond. Ouders zijn in het algemeen niet goed op de hoogte van wat hun kind op internet doet. Alleen door met de ouders samen te werken is digitaal pesten aan te pakken.

Bij de aanpak van digitaal pesten gelden de stappen, zoals genoemd onder **3**.

5. Realisatie

In onze ogen is een RESPECT-protocol een groeidocument wat regelmatig geëvalueerd en aangepast dient te worden. Hier zijn we afgelopen schooljaar druk mee in de weer geweest. De praktijk zal namelijk uitwijzen in hoeverre de afspraken bruikbaar zijn. Ook zullen de gebruikte methodes regelmatig onder het licht moeten worden gehouden om te kijken of zij nog het doel dienen waarvoor zij gebruikt worden.

1. Wat: Medewerkers krijgen scholing in het herkennen van pestgedrag en het aanleren van adequaat gedrag.
Planning: 2019-2020.
Drie intervisies waarin pestcasussen worden besproken, begeleidt en theoretisch onderbouwd door de coördinatoren ondersteuning. Aanpak van digitaal pesten is de hoofdpijler in schooljaar 2019-2020.
2. Wat: Alle mentoren krijgen een praktijkgericht lesprogramma aangereikt hoe om te gaan met sociale media, een preventieprogramma betreft digitaal pesten. In leerjaar 1 gebruiken mentoren het programma “Tumult” om te werken aan sociale vaardigheden.
Planning: augustus 2019
3. Wat: Docenten sociale & motorische vaardigheden en de mentoren van leerjaar 1 hebben intensief contact betreffende behandelde thema’s en het sociale klimaat in de klas.
Planning: 2019-2020
4. Wat: Tijdens de binnenstebuiten dagen staat pesten aan de hand van een erkend lesprogramma één dag centraal voor leerlingen uit leerjaar 2.
Planning: 2019-2020
5. Wat: Coördinatoren ondersteuning sluiten wekelijks aan bij het Ondersteunings Team.
Planning: 2019 - 2020
6. Wat: Leerjaarcoördinatoren controleren de mentoren op het toepassen van het RESPECT protocol.
Wanneer: 2019-2020
7. Wat: Coördinatoren ondersteuning zorgen voor monitoring van pestsituaties binnen de school.
Wanneer: 2019-2020
8. Wat: Het Ondersteunings Team evalueert het schooljaar 2019-2020 en past waar nodig het RESPECT protocol aan voor het schooljaar 2020-2021.
Wanneer: Juni 2020
9. Wat: Alle schoolmedewerkers tonen de bereidheid om te investeren in een sociaal-emotioneel veilig schoolklimaat. Bijlage 1 bevat een aantal goede instanties en websites om jezelf te ontwikkelen.
Wanneer: Altijd.

Bijlage 1

Handige links en websites voor persoonlijke ontwikkeling.

KiVa is een preventief, schoolbreed programma gericht op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten op basisscholen. KiVa zet in op positieve groepsvorming en stimuleert de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarmee worden de sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat op school verbeterd. Binnen KiVa ligt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen. Ons motto luidt dan ook: 'Samen maken we er een fijne school van!' <https://www.kivaschool.nl/>

It's up to you is een interactieve film die als interventie tegen cyberpesten wordt ingezet op scholen. Leerlingen bepalen zelf de keuzes van de hoofdpersoon en creëren daarmee hun eigen persoonlijke verhaal waarin ze direct de gevolgen van hun acties ervaren. In een aansluitende discussie stelt de klas vervolgens gedragscodes op. Het gratis lespakket is te gebruiken als onderdeel van een schoolbrede aanpak tegen pesten en is erkend door de erkenningscommissie Jeugdinterventies van het NJI/RIVM. <http://www.itsuptoyou.nu/>

Laat leerlingen het Diploma Veilig Internet behalen, zie de website www.iksurfveilig.nl. Afspraken maken over internetgedrag en samen met de leerlingen regels maken.

Nederlandse Vereniging Leerling Begeleiding geeft tips en tools voor leerlingbegeleiding. <https://www.nvs-nvl.nl/>

Stichting School & Veiligheid ondersteunt scholen bij het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. Dit doen wij door het geven van actuele informatie en deskundig advies via de website, trainingen, conferenties en de helpdesk. <https://www.schoolenveiligheid.nl/>

Nederlands Jeugd Instituut. Jeugdproblemen herkennen, voorkomen en oplossen. Het verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp <http://www.nji.nl/>

Trainingen

Grip op de Groep. Welkom op de www.gripopdegroep.nl, de site die u kan helpen bij het werken met groepen, met name in het onderwijs. Een negatieve groep zorgt voor ordeproblemen. Pesten, slechte prestaties van leerlingen, veel ruzies, slechte samenwerking tussen kinderen: het zijn allemaal consequenties van een negatieve groep. Wat kun je daaraan doen in de dagelijkse schoolpraktijk? Hoe krijg je als leerkracht grip op je groep?

Rots en Water. Rots en Water is een psychofysieke training voor PO, VO, MBO, speciaal onderwijs, hulpverlening, jeugddetentie en GGZ. Het richt zich op de ontwikkeling van sociale competenties, het voorkomen en aanpakken van pesten, weerbaarheid en seksueel geweld. Rots en Water is een wetenschappelijk bewezen effectieve methodiek.

Onderdelen van het Rots en Water programma komen terug tijdens de lessen sociale en motorische vaardigheden en leerjaar 1.

Bijlage 2

Betrokkenen ondersteunen volgens de vijfsporenaanpak

Hier volgt een opsomming van mogelijkheden waarbij de school de vijf verschillende partijen die een rol spelen in een peestsituatie kan ondersteunen gericht op het oplossen van het probleem.

1. Steun bieden aan de leerling die gepest wordt.

- Naar de leerling luisteren en het probleem serieus nemen.
- Met de leerling overleggen over mogelijke oplossingen.
- Samen met de leerling werken aan oplossingen.
- Waar nodig zorgen dat de leerling deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining om weerbaar te worden.
- Zorgen voor vervolggesprekken

2. Steun bieden aan de leerling die pest.

- Bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- Helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere leerlingen.
- Helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
- Laat de leerling zich veilig voelen; leg uit wat u als leerkracht gaat doen om het pesten te stoppen.
- Stel grenzen en verbind daar consequenties aan.
- Zorgen voor vervolg gesprekken.

3. De ouders van de gepeste leerling en van de pestende leerling steunen.

- Ouders die zich zorgen maken over pesten serieus nemen.
- Ouders op de hoogte houden van peestsituaties.
- Informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken. Zowel op school als vanuit de thuissituatie.
- Zo nodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

4. De middengroep (de rest van de klas) betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem.

- Praat met leerlingen over pesten en hun eigen rol daarbij.
- Overleg met de leerlingen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Werk samen met de leerlingen aan oplossingen, waarbij zij zelf een actieve rol spelen.

5. De algemene verantwoordelijkheid van de school.

- De school zorgt dat de directie, de mentoren en de leerkrachten voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school.
- De school neemt stelling tegen het pesten.
- De school brengt de huidige situatie rond het pestbeleid in kaart.
- De school werkt aan een goed milieu rond pesten en veiligheid van leerlingen waar de hele school bij betrokken is

Bijlage 3

Veiligheid op school

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veilig-leren-en-werken-in-het-onderwijs/veiligheid-op-school>

Een veilige omgeving voor scholieren en onderwijspersoneel houdt in dat er een prettige sfeer op school is. Incidenten zoals ongepast gedrag, intimidatie, pesten, diefstal en agressie worden voorkomen. Dat kan door op tijd te signaleren en hier gericht tegen op te treden.

Aanpak pesten: wet Veiligheid op school

De wet Veiligheid op school heeft als doel dat scholen zich inspannen om pesten tegen te gaan. En dat scholen zorgen voor sociale veiligheid. In de wet staat dat scholen:

- een sociaal veiligheidsbeleid moeten uitvoeren.
- 2 taken binnen het onderwijsteam moeten beleggen. Er moet een aanspreekpunt zijn waar leerlingen en ouders pesten kunnen melden. Ook moet iemand het pestbeleid op school coördineren. Dit kan dezelfde persoon zijn, maar dat hoeft niet.
- de beleving van veiligheid en het welzijn van hun leerlingen moeten volgen (zie ook het document Zorgplicht sociale veiligheid leerlingen op school). De bedoeling hiervan is dat er altijd een actueel en representatief beeld is van de situatie op school.

Sociaal veilige omgeving op school

De PO-Raad en de VO-raad ondersteunen scholen om een sociaal veilige omgeving voor leerlingen te maken. Dit staat in het actieplan Sociale Veiligheid op School. Zo zijn er 'ambassadeurs' die in gesprek gaan met bestuurders en schoolleiders. Zij kunnen bijvoorbeeld helpen bij het opstellen van een veiligheidsplan.

Verantwoordelijkheden scholen veiligheid

Onderwijsinstellingen zijn zelf verantwoordelijk voor hun veiligheid. Ze beslissen zelf of en hoe ze hun onderwijspersoneel trainen tegen agressie en geweld.

Bij het maken van het veiligheidsbeleid kunnen scholen hulp krijgen van de Stichting School & Veiligheid. In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap verzamelt en verspreidt deze stichting informatie en deskundigheid over (sociale) veiligheid op scholen. Het veiligheidsbeleid wordt onder andere uitgewerkt in een veiligheidsplan. Dit plan heet ook wel het plan voor veiligheid, gezondheid en milieu.

Toezicht op veiligheidsbeleid bij scholen

De Inspectie van het Onderwijs controleert of onderwijsinstellingen maatregelen nemen voor een veilige omgeving. Het gaat dan om een veilige omgeving voor zowel leerlingen en studenten als het onderwijspersoneel. De Inspectie let er vooral op of scholen de sociale veiligheid van hun leerlingen monitoren. Ook controleert de Inspectie of er op scholen een vast aanspreekpunt voor pesten is. Leerlingen en ouders die met pesten te maken krijgen moeten altijd met hun verhaal bij iemand terecht kunnen op school.

Veilige publieke taak

Duidelijke regels dragen bij aan een veilige werk- en leeromgeving van onderwijsinstellingen. Ook onderwijsmedewerkers hebben recht op een agressievrije werkplek. Bijvoorbeeld met behulp van de 8 normen voor het onderwijs. Deze normen helpen schoolbesturen om te gaan met agressie en geweld tegen hun medewerkers. Een van deze normen is bijvoorbeeld aangifte doen bij ernstige incidenten. Dit bevordert het gevoel van veiligheid. Scholen kunnen hierover afspraken maken met de politie.

Per 1 augustus 2015 is voor scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs **de wettelijke bepaling** over de sociale veiligheid van leerlingen op school in werking getreden. Op deze pagina leest u hoe het inspectietoezicht op de sociale veiligheid eruit ziet, als onderdeel van het vernieuwde toezicht.

In de wet van 4 juni 2015 is een zorgplicht voor scholen geregeld. Er moet sprake zijn van het voeren van een veiligheidsbeleid, van jaarlijkse monitoring van de veiligheidsbeleving van leerlingen en van een coördinator en aanspreekpunt.

- Gedragcodes in het onderwijs belangrijk
- Toezicht op monitoring sociale veiligheid
- Zorgplicht voor veiligheid leerlingen

De inspectie doet momenteel ervaring op met de vernieuwing van het toezicht, dat in 2017 uitgangspunt van het inspectietoezicht zal zijn. De inspectie betreft hierbij ook de recente aanpassingen in de wettelijke eisen voor kwaliteit op het terrein van sociale veiligheid en schoolklimaat.

Wat is sociale veiligheid?

Een school is veilig als de sociale, psychische en fysieke veiligheid van leerlingen niet door handelingen van anderen wordt aangetast. Dat betekent dat er een veilige en positieve sfeer is op school. Het betekent ook dat de school optreedt tegen pesten, uitschelden, discriminatie, geweld en andere vormen van ongepast gedrag, en deze zoveel mogelijk voorkomt.

Toezicht op hoofdlijnen

De inspectie beoordeelt of het veiligheidsbeleid van de school voldoende is en let er daarbij vooral op of een school de veiligheidsbeleving van leerlingen monitort en (als dat nodig is) maatregelen neemt tot verbetering. In de wet is geregeld dat een school de monitoringsgegevens aan de inspectie beschikbaar stelt.

Toezicht in stappen

De informatie van de school over de sociale veiligheid van leerlingen speelt dus een belangrijke rol, en de inspectie sluit daar zoveel mogelijk bij aan. Het toezicht doorloopt drie stappen, afhankelijk van de situatie en eventuele risico's.

Stap 1: Monitoring

De school monitort periodiek de veiligheidsbeleving van de leerlingen. Als deze op tekorten wijst, treft de school verbeteringen. De inspectie stelt jaarlijks vast of de school monitort. Dit blijkt uit de (getotaliseerde) gegevens die de school aan de inspectie beschikbaar heeft gesteld.

Als de school (a) monitort en er geen risico's zijn, of (b) als er risico's zijn én de school passende maatregelen neemt voor verbetering, is er geen verdere aandacht van de inspectie nodig.

Stap 2: Zo nodig: inspectie vraagt nadere informatie

Als uit stap 1 naar voren komt dat (a) de school niet monitort of dit onduidelijk is, of (b) de school monitort maar er risico's zijn én onduidelijk is of de school voldoende maatregelen neemt voor verbetering, vraagt de inspectie het bestuur om nadere informatie. Dit kan schriftelijk of in een gesprek met het bestuur.

Stap 3: Zo nodig: inspectie doet onderzoek

Als uit stap 1 naar voren komt dat (a) de school niet monitort en er (aanwijzingen voor) risico's zijn, of (b) de monitoring van de school ernstige risico's laat zien, of (c) de verbeteringen (nadat stap 2 heeft plaatsgevonden) onvoldoende zijn en de situatie niet verbetert, kan de inspectie besluiten ertoe over gaan nader onderzoek uit te voeren.

Hoe oordeelt de inspectie?

De inspectie beoordeelt de situatie als onvoldoende als het bestuur onvoldoende invulling geeft aan de wettelijke zorgplicht voor sociale veiligheid vanwege het ontbreken van een adequaat veiligheidsbeleid.

Dat is het geval wanneer uit het onderzoek (zie stap 3) blijkt dat sprake is van onvoldoende sociale veiligheid of ernstige risico's én de school daar in haar veiligheidsbeleid onvoldoende op reageert. Ook als de monitoringsinformatie om een adequaat veiligheidsbeleid te voeren ontbreekt, voldoet de school niet aan de wettelijke eisen.

Het onderwerp sociale veiligheid is één van de onderwerpen die aandacht krijgt in de vernieuwde werkwijze van de inspectie en is daarin één van de standaarden van kwaliteit.

Naleving zorgplicht

De wet is ingegaan per 1 augustus 2015. Handhaving van de nieuwe wettelijke eisen vindt plaats met ingang van schooljaar 2016/17.